

Fundación Proyecto Pereyra

Miljöutbildning, eko-kommunikation, ekologiskt lantbruk och hållbar
turism i Argentina

1990 – 2006

PEREYRA

Pereyra är samlingsnamnet för den argentinska frivilligorganisationen Fundación Proyecto Pereyra och den svenska vängruppen Pereyra (Argentina-Sverige). Tillsammans bildar de organisationen Pereyra som ingår i det internationella nätverket Framtidsjorden.

Pereyra arbetar med miljöundervisning, miljöarbete, ekologiskt jordbruk och hållbar turism i marginaliserade områden i Argentina, framför allt i några av Buenos Aires förorter. Sedan början av 1990-talet har Pereyras naturskola utvecklat sitt pedagogiska arbete med sensibilisering och eko-dokumentation. Pereyras pedagogik rörande ekologi och miljö har sin utgångspunkt i barns egen verklighet och vill med lekar och andra praktiska aktiviteter göra barnen medvetna om naturen och deras omgivning, väcka deras upptäckarlust samt stärka deras självförtroende. Pereyra kan kallas för en *mobil naturskola*, det vill säga att det inte finns ett fysiskt hus man arbetar i, verksamheten bedrivs istället i de områden där målgrupperna finns, i samarbete med skolorna i dessa områden.

Pereyras pedagogik grundar sig på att lärande genom att man använder alla sina sinnen, gör att man får respekt och förståelse för naturen och sin omgivning. Verksamheten utgår från barns egna erfarenheter och blandar teori och praktik. Basen i arbetet är snarare utveckling av känslor än teoretisk kunskapsinhämtning, och det genomsyras av ett tillvaratagande av hela gruppens erfarenheter och synpunkter. Pedagogiken kan delas upp i tre steg:

- ° **att känna** – det första steget går ut på att skapa en känsla för och ett förhållningssätt till naturen. Här använder man bland annat lekar där alla sinnen används.
- ° **att veta** – nästa steg går ut på att väcka motivation att söka kunskap för att skapa förståelse för naturen.
- ° **att agera** – i tredje steget lär sig deltagarna att agera för att ändra de förhållanden som gruppen tycker behöver förändras.

Organisationen ingår i nätverket Framtidsjorden vars grundprinciper är ekologi, självtillit och samarbete. Nätverket omfattar ett 60-tal organisationer i Latinamerika och Asien som arbetar inom programområdena *Ekologiskt jordbruk och livsmedelssäkerhet*, *Urban ekologi* eller *Miljöutbildning och naturskoleverksamhet*. I nätverket ingår också organisationernas svenska vängrupper, som samarbetar direkt med en av projektgrupperna i Syd.

DEN SVENSKA VÄNGRUPPENS FUNKTION

Den svenska vängruppen består av 10 personer som arbetar ideellt med att sprida information, ekonomiskt stödja Pereyra och att tillsammans med dem utbyta erfarenheter och idéer. Vängruppen har besökt Argentina för att ta del av verksamheten likväl som projektgruppen vid ett flertal tillfällen varit i Sverige på turné för att utbyta erfarenheter med exempelvis naturskolor runt om i landet. Vid dessa tillfällen har vängruppen planerat och arrangerat det praktiska runt besöken. Dessa utbyten har stärkt samarbetet med de svenska kontakterna och också lett till ökat engagemang internt hos projekt- och vängruppen. Vängruppen samlar in en egeninsats (15%) som genom Framtidsjorden/Forum Syd/Sida (85%) sedan blir projektbudgeten för att driva arbetet i Argentina. För att samla in egeninsatsen jobbar vängruppen ideellt med att arrangera informationsturnéer, solidaritetsfester, tangoundervisning, stadsvandringar och annat.

Vill du stödja Pereyra är du varmt välkommen att ta kontakt med vängruppen eller ge ett ekonomiskt bidrag.

Pereyra (Argentina – Sverige) pg 166 48 20-6

För mer information eller frågor kontakta:

Fundación Proyecto Pereyra, Argentina
Gemensam e-mailadress: ppea@wamani.apc.org

Vängruppen Pereyra (Argentina-Sverige)
Jennie Swedén: jenniesweden_80@hotmail.com

Framtidsjordens kansli i Stockholm
info@framtidjordens.se

Som första steg i arbetet bidrar var och en med det den har och kan. Allt sker mellan och för grannarna i området. Juani och Luis, före detta elever och ryttare, erbjöd sina hästar medan andra lade till sin lust och kunskap i att ordna guide turer. Idén att visa turister de olika miljöerna i parken växte fram. Trädgårdarna, skogen, floderna och andra platser i parken är ju nästan omöjliga att ta sig till utan karta eller guide för dem som inte känner till parken. Hector och Olga, affärsinnehavarna, erbjöd sitt ställe Al Pulperia Galone som lunchstopp under turen.

Pereyra har under åren arbetat hårt med att utveckla ett nätverk av ekologiska odlare i området. I dag är de certifierade och säljer sina produkter i Buenos Aires. Tillsammans med odlarna planerade vi hur ett stopp vid de ekologiska gårdarna skulle kunna se ut. Besökarna skulle förstås få äta hur mycket de ville. Vilka tomater!

Så blev det då dags till slut. Lördagen den 18 december transporterades elva internationella och internationella besökare från Buenos Aires till parken för att delta i projektets första tur. En oförglömlig dag för alla som varit med och organiserat! Med egna och lånade fordon anlände vi till utgångspunkten där våra guider Lito (23), Chachilo (24) och José (13) väntade med hästarna. Turen började kl. 10.00 och slutade kl. 19.30. Det var inget som fattades! Vi fick ta del av natur, piroger, sångare och historieberättare som tog oss tillbaka till tider då asfalten låg långt borta. Trädgården blev mycket bra presenterad av en idag ekologisk bonde, El Polaco, som applåderades av vår grupp. Många köpte av de grönsaker han erbjöd i sin bod. Lito överraskade besökarna med sina lassotalanger och Juan Peñalba underhöll oss med sina musikimprovisationer.

Detta är en sammanfattning av våra första erfarenheter från projektet. Nu vill vi ta del av besökarnas intryck och tankar för att kunna förbättra turen. Det fattas inte lust att fortsätta och detta var bara en pilotstudie!”

Cecilia Gelabert, december 2004

VI SOM ARBETAR I PEREYRA

Projektgruppen arbete i Argentina koordineras av tre personer: Pablo Stéfano, Gustavo Benech Arnold och Cecilia Gelabert. I de olika projekten arbetar även ett antal lärare och socialarbetare som är kopplade till de skolor där Pereyra har verksamhet. Projektgruppen förstärks också av en administratör/ekonom samt personer med specialkunskaper och engagerade vuxna i områdena.

Pablo är låg- och mellanstadielärare med inriktning på miljöundervisning. Pablo är en av organisationens grundare och har varit drivande i projektet sedan dess. Bakom sig har han en utbildning som filmregissör och använder sin stora kunskap om film och foto i Pereyras arbete. Utöver de tekniska kunskaperna kan Pablo konsten att väcka barns intresse och tillsammans med dem använda de tekniska verktygen på ett pedagogiskt vis. Inom Framtidsjordens nätverk har Pablo deltagit i och arrangerat ett flertal internationella kurser och utbyten.

Gustavo är agronom och har under 15 år arbetat med miljöfrågor bl. a som assistent på agronomfakulteten på Buenos Aires Universitet. I Pereyra har Gustavo arbetat de senaste 7 åren och är även aktiv i ett par andra miljöorganisationer i Argentina, i en tidning om ekologisk odling, med undervisning av barn på en ekologisk gård samt genom att anordna kurser om t ex ekologi och permakultur.

Cecilia avslutar under våren 2005 sina agronomistudier på Buenos Aires Universitet. Hon har varit engagerad i många projekt rörande ekologisk odling och landsbygdsutveckling för småskaliga producenter, både i Argentina och i södra Brasilien. De senaste 5 åren har Cecilia arbetat med naturskoleverksamhet i Pereyra.

Den svenska vängruppen Pereyra (Argentina-Sverige) består av ett tiotal personer med olika erfarenhet av arbete med internationella och/eller miljöfrågor. Flera i vängruppen är tidigare praktikanter inom Framtidsjordens nätverk. Vängruppen bildades 1998 med överlämning från den tidigare vängruppen Quercus.

OMRÅDEN DÄR PEREYRA HAR/HAR HAFT VERKSAMHET

Parque Pereyra Iraola

Parque Pereyra Iraola är ett stort naturområde 40 km utanför Buenos Aires som givit namn åt Fundación Proyecto Pereyra. I en del av området bedriver 200 familjer småskaliga odlingar och djurhållning. De flesta i familjerna arbetar heltid på sina gårdar och endast 17 % av invånarna lönearbetar. Samarbetet grannar emellan är viktigt och tar sig uttryck i gemensamma beslut rörande odling, skörd och försäljning. I Parque Pereyra Iraola finns bara en enda skola, nr. 19, ”Perito moreno”. Detta innebär att många barn har lång resväg och svårt att ta sig till skolan. På grund av familjernas ekonomiska situation är det dessutom i många fall nödvändigt att barnen hjälper till hemma på gården under dagarna. Sedan organisationens bildande har Pereyra haft aktiviteter i området men själva naturskoleverksamheten kom igång ordentligt först 1993, då tillsammans med skolans 30 lärare och 160 elever. Man har arbetat med lekar, fotografering och ekologisk odling för att öka barnens självkänsla samt känsla för och kunskap om sin närmiljö. Barnen har sedan påverkat sina föräldrar att odla ekologiskt på gårdarna.

Plátanos

Plátanos är en socialt och ekonomiskt marginaliserad förort ca 30 km. söder om Buenos Aires. I området finns skola nr. 51 med vilken Pereyra samarbetat kontinuerligt under ca 10 år. Skolan i Plátanos är den fattigaste av de skolor som Pereyra har samarbetat med. Området karaktäriseras av fattigdom, arbetslöshet och i viss mån hopplöshet. Den etniska fördelningen i området har formats av den externa invandringen i början av förra seklet och den interna invandringen från andra delar av landet under industrialiseringsperioderna på 1930- och 1960-talen. I den del av området där skolan ligger finns ett ganska nytt bostadsområde som invånarna själva under de senaste 20 åren har byggt upp av de material som funnits till hands. Området brottas också med diskrimineringsproblem och generell otrygghet.

Gutierrez

Gutierrez är en förort som liksom Plátanos ligger söder om Buenos Aires. Det är ett fattigt område som har liknande problem som Plátanos vad gäller den sociala, ekonomiska och ekologiska situationen. Skolan i Gutierrez är större och det går betydligt fler barn här jämfört med Plátanos skola. I Gutierrez har Pereyra bedrivit verksamhet något kortare tid än i Plátanos och Parque Pereyra Iraola.

centralt. Med denna typ av ekoturism får de besökande uppleva naturen och kulturen med dem som har bäst kännedom samtidigt som de får ta del av och lära sig om områdenas ekologiska odlingar. Detta ger en unik kontakt mellan producent och konsument. Dessutom ger ekoturismen lantbrukarna möjlighet att diversifiera sina inkomstkällor. Projektet REDECO består av flera olika delar som tillsammans ska verka för en socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar utveckling i de berörda områdena. Som alltid i Pereyras arbete utgör miljöutbildning och eko-kommunikation basen. För att lyfta fram områdenas kulturella och ekologiska värden samt öka invånarnas självkänsla arbetar man med workshops rörande exempelvis bevarandefrågor, deltagande planering, ekoturism och genderfrågor. Förutom att bygga upp och stärka kunskapsbanken lokalt vill man även arbeta med information riktad mot allmänheten, exempelvis om fördelarna med ekologiskt odlad mat. Tillsammans med skolelever planeras författandet av informationsmaterial om områdenas natur. Utbyten mellan skolorna på landet och i staden Buenos Aires planeras också som en del i utbildningsarbetet.

Efter den första turen med REDECO:s ekoturismprojekt skrev Cecilia Gelabert om upplevelsen till vägruppen.

”Hej alla i Pereyra-gruppen! Här kommer information rörande våra första erfarenheter av hållbar turism inom vårt projekt REDECO, ekoturismnätverket. Händelsernas centrum är vår kära park Pereyra Iraola. Denna plats gav namnet till vår organisation som bildades av argentinska Jordens vänner 1988.

Flera av medlemmarna i vår organisation har erfarenheter av guidearbete på många ställen i vårt land, från reservatet Costanera Sur till Patagonien. Vårt nystartade projekt är en utmaning eftersom det representerar en ny sorts turism med högre grad av sociala och ekologiska aspekter. För oss är det dock mycket viktigt att poängtera att fram tills nu har detta område inte haft något slag av guidade besök.

Som ni vet började Proyecto Pereyra arbeta med skola 19, mitt i parken, 1993. Här har vi sedan dess gjort våra sensibiliseringsövningar med och i naturen kända. Med hjälp av olika verktyg har barnen lärt sig om sin närmiljö och spridit kunskaperna vidare till andra barn och vuxna som vill lära sig mer. För vem kan veta mer om naturen i parken än barnen själva, som springer i den varje dag?

Många av de små elever som från starten deltog i våra lekar, dokumentärer, videor och trädgårdar har nu vuxit upp. Som en del i projektet REDECO besökte vi området, Pereyra Iraola, vid olika tillfällen för att undersöka om det bland dem som bor kvar ännu fanns intresse för att arbeta för parken. Sakta men säkert väcktes intresset hos naturskolans forna elever för att göra något tillsammans, denna gång utanför skolverksamheten.

Sanitär- och miljöundervisning

Projektet Sanitär och miljöundervisning startade 2002 och pågår fortfarande in i 2005. Projektet startade i Plátanos men har också kommit att involvera Parque Pereyra Iraola och Tigre. Inför valet av ett nytt projekt gjorde Pereyra en genomgång av alla områden som de hade jobbat med under de senaste åren inom ramen för Pereyraprojektet, och vilka akuta behov som fanns att ta itu med. Under samtal med befolkningen, framför allt i Plátanos, blev det tydligt att hälsofrågan var central och att det fanns stora behov av förbättringar på det området. Invånarna där lider av hälsoproblem på grund av den öppna soptippen samt avsaknaden av avloppsledning och diken i området, ett problem som också återfinns i de andra områdena. Projektet utvecklades till att kombinera miljö- och hälsofrågor i ett praktiskt arbete med lokalbefolkningen, i det här fallet framför allt föräldrar till barnen som Pereyra jobbat med i skolorna.

Projektet bestod av två delar; dels att hålla workshops om sanitär hälsa och miljö samt näringslära, och dels att bygga torrtoaletter. Målet var att förbättra kunskapen om hälsoproblemen och skapa en plattform för förändring. Själva grunden till torrtoaletterna erhöles från en annan organisation i Framtidsjordens nätverk, CETAL i Chile.

REDECO

Pereyras nuvarande projekt, REDECO, handlar fortfarande om miljöutbildning och eko-kommunikation men syftar också till bildandet av familjenätverk för att driva hållbar turism. Projektet opererar i Parque Pereyra Iraola och i Paraná-deltat (Tigre) utanför Buenos Aires.

I dessa båda områden har miljön förstörts och den ekonomiska situationen har försämrats successivt under de senaste 40 åren. REDECO-projektet syftar till att vända den negativa utvecklingen genom att lyfta fram områdets kulturella arv och naturvärden, öka invånarnas kunskap om dessa, bevara och utveckla biodiversiteten samt öka invånarnas självförtroende. Man vill stärka de samarbeten som finns lokalt och föra upp hållbar utveckling på agendan. Genom att skapa hållbara kommersiella initiativ kan naturresurserna användas ansvarsfullt.

I Parque Pereyra Iraola finns naturreservat med höga värden både vad gäller biodiversitet och för mänsklig rekreation. Området besöks av exempelvis fiskeintresserade turister. De platser som besöks av turister ligger dock inte i närheten av gårdarna och det saknas naturliga kontaktytor mellan turister och invånare i Parque Pereyra Iraola. Sedan 2004 har Pereyra tillsammans med familjer som odlar ekologiskt arbetat för att utveckla en ny typ av turism i området. Denna turism ska drivas av invånarna själva och bidra till en socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar utveckling i området. Mötet mellan boende och besökare är

Tigre

Tigre är ett deltaområde i Rio Panamá, som på grund av sin flodlandskapskaraktär har speciella levnadsförutsättningar. Detta stora våtmarksområde har hög biodiversitet och trots närheten till storstaden är området ganska glesbefolkat och marginaliserat. Många av invånarna har t ex aldrig satt sin fot i huvudstaden. Människorna i området försörjer sig till stor del på odling, jakt och fiske men även här är arbetslösheten hög. Området drabbas ofta av återkommande översvämningar som gör att många helt isoleras på sina öar. I Tigre har Pereyra samarbetat med två skolor.

Misiones

Misiones är Argentinas nordligaste provins som gränsar till Paraguay och Brasilien i norr samt Uruguay i söder. Här har Pereyra haft verksamhet endast i samband med projektet Eko-kommunikation och utbyte. Anledningen var en inbjudan från en grupp lärare och fackföreningsaktiva från Misiones som kommit i kontakt med Pereyra under ett nationellt lärar- och fackföreningsmöte med temat miljöutbildning och hållbar utveckling, i december 1999.

Laprida

Laprida är ett litet samhälle cirka 8 timmars bussresa från Buenos Aires, långt ut på den platta Pampasslätten. Detta samhälle skiljer sig markant från de andra områdena där Pereyra-projektet har sin verksamhet. Laprida är inte ekonomiskt marginaliserat på samma extrema vis som t ex Plátanos och Gutierrez. Laprida ligger avsesides och präglas inte påtagligt av fattigdom, våld och oroligheter. Samhället har också utmärkt sig genom sitt miljötänkande där man nått väldigt långt inom sopsortering och återvinning, vilket generellt i Argentina är så gott som obefintligt. Pereyra har i stort sett sedan begynnelsen arbetat kontinuerligt i Laprida, men på ett annat vis än med övriga skolor bland annat pga. dess avlägsna geografiska läge. Här har verksamheten bedrivits i samarbete med samhällets kulturhus, ett kulturellt folkets hus, och dess personal. En del av verksamheten har bedrivits under sommarmånaderna och ett återkommande evenemang där Pereyra alltid har funnits med är de utbildnings- och kulturdagar som varje år arrangeras i Laprida, med deltagare från hela samhället och långväga ifrån. Pereyra ansvarar där för workshops i ekologi.

PROJEKTVERKSAMHETEN

Eko-kommunikation och utbyte

Mellan oktober 1999 och mars 2001 pågick projektet *Eko-kommunikation och utbyte* som syftade till att binda samman de grupper som Pereyra arbetat med tidigare och skapa möten mellan barn från olika förortsskolor, landsbygdsskolor, föreningar samt projekt inom Framtidsjordens nätverk. Projektet bedrevs i Plátanos, Gutierrez, Tigre, Misiones och Laprida.

Projektet gick ut på att tillsammans med människorna i förorterna göra ett sensibiliserings- och eko-dokumentationsarbete för att stärka deras självinsikt och förtroende för den omgivning de lever i. Barn och vuxna fick chansen att visa egna bilder av sin förort för andra i området eller för människor i andra förorter i Buenos Aires. Ingen annan känner ju bättre till den verklighet som de lever i. Arbetet med projektet drevs i form av den mobila naturskolan med inslag av deltagande film, foto och teater. Tanken var att nå ut till platser där denna typ av aktiviteter aldrig tidigare nått; byar långt bort, eller ekonomiskt och socialt marginaliserade grupper i samhället.

I Plátanos har verksamheten bedrivits i årskurs 5, 6 och 7. Arbetet har inkluderat TV och video som eleverna producerar själva, sensibiliseringslekar, exkursioner och utbyten. Vidare har barnen lärt sig att återvinna och göra eget papper, odla ekologiskt samt att fota med egentillverkad lådkamera och framkalla svart/vita foton. De har också jobbat mycket med alternativ energi, t ex genom att göra soltorkare för att torka frukt. Under 2000 fick eleverna i Plátanos träffa elever från Rio de Janeiro, Brasilien, då det kom fem personer från Grupo Eco på besök till Pereyra i Buenos Aires. Grupo Eco är ett projekt inom Framtidsjorden som arbetar tillsammans med barnen för att stärka kulturen i kåkstaden Santa Marta i Rio de Janeiro. Utbytet hade stor betydelse genom att det skapades en förståelse för andra barns levnadsförhållanden.

I Gutierrez finns många problem och det som barnen valde att jobba med var föroreningen av vattendragen och avloppsdikena. De gjorde en video på temat. Varje vårtermin arrangeras en festival av skolan dit bland andra föräldrarna och andra skolor bjuds in. Där visas barnens arbeten upp och vid denna festival visade eleverna upp sin videofilm. Pereyra visade också upp sin tvåmannateater som heter *El mundo tiene algo para chamuchar* (ungefär; jorden har något att berätta).

I de två skolor i Tigre som Pereyra samarbetade med har verksamheten fokuserat på temat sopor. Temat valdes eftersom det är ett stort problem i området då sophämtning kostar, till skillnad från inne i Buenos Aires där den är gratis. När vattnet stiger så högt upp på land att det når husen för vattenmassorna med sig

soporna ned i floden. Merparten av soporna hamnar därför i naturen trots att "sopbåten" passerar tre gånger i veckan. Tillsammans med barnen gjordes en video om sopor och avfallshanteringen i deltat, sett ur barnens synvinkel. Genom barnens film ville de göra människorna i området medvetna om sin situation, få dem att värdesätta miljön och förstå orsakerna till de omfattande vattenföroreningarna. Som en del av utbytetanken fick eleverna i Tigre och Plátanos ta del av varandras erfarenheter genom att visa hur de båda skolorna har arbetat med film och vilka problem som finns i deras respektive närområden. Barnen i Tigre förvånades till en början över att eleverna i Plátanos kunde filma, men deras förvåning blev ännu större då de såg resultatet av sina egna videofilmer.

I Laprida har barnen jobbat med alternativ energi, en energiverkstad där de bl. a har tillverkat soltorkare och experimenterat med vindkraft. De har jobbat med den folk- och lokal-TV som ingår i Pereyra-projektets metodologi, i det här fallet med temat cykelvägar. Barnen har gjort intervjuer och undersökningar om den nya cykelväg som byggts från samhället till ett friluftsområde i närheten. De har haft workshops i sensibilisering, d v s att samla kunskap om naturen och närmiljön med hjälp av alla sinnen och där känsla och lekar prioriteras framför annan typ av kunskapsinhämtning. Barnen har också gjort en video om "hur du blir naturguide".

Pereyraprojektet besökte Misiones i februari 2000, på inbjudan av en grupp lärar- och fackföreningsaktiva som på ett eller annat sätt arbetade för en ekologiskt och socialt hållbar utveckling. Vid detta besök samlades ett tjugotal barn i åldrarna 11-17 år samt vuxna, främst lärare och fackföreningsaktiva. Mötet varade i fyra dagar. De aktiviteter som genomfördes var sensibiliseringslekar, fotografering med lådkamera och framkallning av svart/vita foton. Det gjordes två videos i området som behandlar den miljösociala situationen där. Den ena heter *El arroyo bonito* (ungefär: den vackra floden) och visar hur gifter från närliggande fabriker samt bekämpningsmedel och andra kemikalier från områdets odlingar flyter samman i floden. Den andra filmen handlar om avsaknaden av papperskorgar i samhället, om hushållssopor och sopberget i staden.

Pereyra 10 år – videoprojektet

Under 2001 gjorde Pereyra ett "miniprojekt" som kallades *10 års erfarenheter med Pereyra – ett videoprojekt*. Syftet var att i tal och bild ge form åt de metodologiska erfarenheter som utvecklats under gångna år. Materialet inkluderade miljöutbildning, sensibiliseringslekar, lokal folkbildning genom medier och eko-dokumentation, i form av audiovisuellt material som gjorts i Argentina och andra länder där Pereyra haft verksamhet. Materialet används sedan i de skolor Pereyra har sin verksamhet, i utbyten med andra grupper framför allt inom Framtidsjordens nätverk samt av lärare och andra med intresse av miljöutbildning.